5

B. C. D.

Disputationem Medicam Ordinariam

De

CORYZA,

Gratiosissimo Facultatis Medicæ consensu

In

Antiquissima & Illustrissima

Electorali Universitate Heidelbergensi

PRAESIDE

VIRO

Nobilissimo, Excellentissimo & Experientissimo

DN. GEORGIO FRANCO,

MED. AC PHIL. D. P. P. UNIVERS. PRO-CANCELLAR. ARCHIATR. TREVIRENS. BADENS. AC WüRTEMBERG. S. R. I. NAT. CUR. ET ITAL. RECUPERAT. COLLEG. CELEBERRIMO,

Domino Præceptore & Patrono piissimè colendo

ad d. 28. Mart. A. C. M DC LXXXV.

Eruditis inquirendam proponet

JOHANNES CONRADUS Apffelstatt

Mœno - Francofurt.

HEIDELBERGÆ,

Litt. WALTERIANIS *Elect.* & *Acad.* Typogr.

VIRO

*Admodum Reverendo, Præclarissimo atq;
Doctissimo,*

DOMINO

M. CHRISTOPHORO
Mitternacht/

Pastori Eccles. Orthodox. apud Mœno-
Francofurtens. fidelissimo,

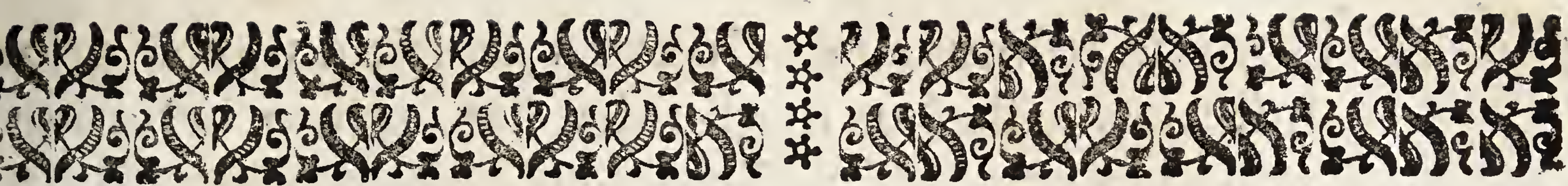
*Domino Patrono ac Fautori meo omni honoris
cultu devenerando,*

Disputationem hanc

In debitæ gratitudinis monumentum & ulterioris
favoris incitamentum

devotissimè consecro

JOH. CONRADUS APFFELSTATT,
Mœno-Francof.



Q. D. B. V.

SI fabricam corporis humani adſpicimus, vix ac ne vix quidem ſatis in eâ divinam Creatoris ſapientiam admirari poſſumus! Sit nobis jam exemplo Cerebrum, nobilisſimum viſcus in toto homine, in quo ſpiritus animales generantur per exaltationem & ſublimationem vitalium pro inſtrumento animæ noſtræ ad præſtandum ſenſum & motum. Non lubet jam plura addere de ſummâ & nunquam ſatis admiranda cerebri ſtructura tum externa tortuoſa & anfractuoſa pulcherrima, tum interna ſummè neceſſaria ratione ventriculorum, ratione retis mirabilis aliarumque partium, quarum uſus nondum plenè ſatis detectus. Licet autem ſumma Creatoris ſapientia in eo conſpiciatur, quantum quidem capere poteſt humana imbecillitas, tamen tot tantisque malis atque calamitatibus eſt obnoxium, ut non ſatis effari poſſimus. Non ſemper una eademque cœli facies, jam cœlum ſerenum & ſplendens radiis ſolaribus, jam turbidum & nubibus tectum, & mox permagnæ circumvolutiones decidunt. Cerebrum ſic varias patitur intemperies: ſic ut taceam cætera omnia, quot inundationes illud vexant, quæ modò ad pectus, modò ad fauces, modò ad ventriculum, modò ad nares tendunt? Notiſſimus quidem & valdè communis affectus, qui dicitur Coryza, attamen ſatis gravis & valdè moleſtus. Hâc proximè elapſa hyeme quamplurimi in noſtris experti ſunt terris & adhuc jam ingruente vere perſentiſcunt magna cum moleſtiâ. Hujus genuinam naturam pro themate ſolenni nobis indagandam & explicandam propoſuimus. Ante omnia verò cœleſtem Archiatrum, JESUM CHRISTUM, à cujus benedictione & ſalute vera in noſtro ſtudio dependet felicitas, ſupplices rogamus, ut noſtra ſtudia atq; inſtituta ad divini ſui Nominis gloriam & exoptatiſſimam ſalutem clementiſſimè dirigere velit.

§. 1.


Uoniam animus est de CORYZA exercitium medicum instituere, illud ut methodicè fiat, primo in limine tradenda nominis explicatio est, quæ communissimè consistit in homonymia, synonymia, & etymologia.

§. 2. Homonymicè interdum per hoc vocabulum intelligitur humor quidam tenuis, incoctus (*Vide Galen. comm. 2. in progn. f. m.* 145.) & salsus fluens per nares; excrementum nempe, quod à capite destillat per nares, quodq; tum in senibus inprimis, tum in iis, qui ratione quavis sunt perfrigerato cerebro sive à causa externa sive connata observare solem⁹. Quando autem dicimus excrementum non excludimus etiam humores alimentares ab intemperie cerebri vitiatos. Et est ita Catarrhi species, vulgo vocatur *Pituita*. Sic tropicè *Pituita* solet usurpari pro eo, qui non est sagaci ingenio, ut dicatur laborare pituita: & contra, qui rem facile capit, ea laborare negetur, uti communissimum proverbium docet: Si tibi id subolet, pituita non laboras. Gravedo quoque Italis pro incubo accipitur, teste *J. Manardo l. 7. Epist. med.* 3. *p.* 208. qui addit: Nec abs re, quoniam qui eo vexantur, plerumque irruere supra se vel animal vel rem quampiam gravem imaginantur &c.

§. 3. Eadem significatione & synonymicè solent usurpari vocabula Latina *Gravedo* & *Pituita*; item *mucus narium*, quod malum ab Hippocrate dicitur μύξα, ut μεστός κορύζης τὴν ῥῖνα, habens nares muco oppletas: sed vocabulum *Destillatio* generaliori significatione sumitur ita, ut ferè de omnibus Catarrhi speciebus dicatur, ita & *Rheuma*, *Fluxio*. Licet interdum etiam sumantur pro morbo, qui Germanis solet dici **der Schnuppen**. Pluribus hæc persequitur *C. V. Schneider. l.* 5. *de Catarrh. sect.* 2. *cap.* 1. qui videatur.

§. 4. Etymologicè solent nonnulli Coryzam derivare ex κάρα, caput, vertex, & ζέω ferveo, ebullio, quia velut ebullit è capite humo

humor ille vitiosus pituitosus, fluitq; postmodum per nares. Inde verbum Κορυζάω, muco plenus sum. *Gravedo* autem *Celso* dicta *l. 4. c. 2. & Plauto in Asinar*: derivatur à gravis, quod soleat in ea caput gravari, *Franc. de le Boë Sylv. Prax. l. 1. c. 19. t. 9.* Posse etiam vocari *Gravido* probat P. *Victorius l. 4. Var. Lect. c. 8. p. m. 77.* it. *Gravetudo* & *Gravitudo ap. Schneider. l. a. p. m. 8.* Κάταῤῥος defluxus qs. ἀπὸ τοῦ κατὰ & ῥέειν. Derivatur inde καταῤῥοΐζομαι, destillationibus laboro, fluxus patior. ῬΕΥΜΑ fluxus, fluentum, impetus aquarum, tempestas, catarrhus, unde ῥευματίζομαι, gravedine infestor, fluxu mali & noxii humoris tentor, à ῥέω conf. *Foes. in Oecon. Hipp.*

§. 5. Definitionem ponimus talem: CORYZA est humorum vosorum sæpè acriū è capite per vasa lymphatica ad nares sæpiuscule cum sternutatione à membranarū irritatione dependens defluxio.

§. 6. Genus definitionis hujus posuimus, quod sit *defluxio*, id ut pluribus demonstretur non opus est, siquidem ipsi sensus id satis clare ostendunt ei, qui pituita laborat. Erit itaque affectus noster è genere symptomatum in excretione consistentium. Est quippe fluxio è capite per nares, è partibus internis ad externa emunctoria. Ubi verò fluxio, ibi motus, circa quem notanda potissimum quinque 1. Materia, quæ movetur? 2. Locus, à quo? 3. Locus, ad quem? 4. Via, per quam? 5. Movens, quod facit aut excitat motum, de quo hinc inde *Institt. Sennert. River. Fuchs. & Rolfinc. in O. & M. med. special.*

§. 7. Materia, quæ movetur, hoc loco nominatur humor. Humoris autē appellatio quanquam propriè Latinis qualitatem duntaxat, quæ Græcis est ὑγρότης, designet, medici tamen ad omnem profluentem & liquidam substanriam eam accommodant, ut id sit humor, quod etiam Græci ὑγρὸν propriè dicunt, quicquid in corpore profluens liquidumq; cernitur, sive id chylus sit, s. mucus, s. sputum, l. urina, s. sudor, s. sanguis, s. pituita, s. bilis tum flava tum atra. Ex his humoribus magis pituita est excrementum,

 quod

quod à cerebro destillat. Quamvis verò juxta *Galen. 2. de natur. Facult. cap. ult.* propriè non rectè appelletur pituita, sed Græcè βλέννα καὶ κόρυζα, Latinè mucus: Retentum tamen est nomen pituitæ, utut alteretur in cerebro, quippe quod & ipsum sicut cæteræ corporis humani partes nutrimentum advectum concoquendi & excrementa alterandi virtute gaudet.

§. 8. Pituita in generatione humorum sanguinem consequitur, majorq; ejus in corpore post sanguinem portio est, quam aliorum humorum, Estque vel naturalis vel non naturalis. Naturalis est humor frigidus substantia crudus, colore vergens ad quandam albedinem, sapore verò & odore ad dulcedinem. Dicitur dulcis, extenso hoc nomine ad omnes sapores, qui delectationem gustui pariunt. Chymicis dulce est, quod est insipidum. Hinc pituita hæc aliàs vocatur ἄποιος καὶ ὑδατώδης, qualitatis expers, insipida & ▽osa, h. e. ▽ sapori valdè assimilis.

§. 9. Nonnaturalis pituita est, quæ à propriâ suâ naturâ degenerat, intra latitudinis suæ terminos tamen manet. Contingit id bifariam. 1. quando in propria sui ipsius substantia citra alterius admistionem permutatur. Hinc enim alia juxta sensus judicium in substantia, h. e. crassitie ac tenuitate partium suarum diversa apparet, & à similitudine mucilaginis è seminibus extractæ mucilaginosa dicitur. Alia æqualis in substantia apparenter, revera tamen diversis ex partibus constans deprehenditur, eaque cruda vocatur, colligitur potissimum in ventriculo & intestinis, hancque *Hippocr. in l. de salubr. Diæt.*, singulis mensibus bis vomitu expellendam, præcipit. Alia tenuis valde & ▽osa, qualis in salivis ac sputis illorum haud raro visitur, qui cibos minus bellè conficiunt, & largius bibunt. Consuevit etiam in coryzæ principio à cerebro in nares destillare. Hæc eadem per concoctionem indurata crassescit in mucilaginem.

§. 10. Subjectum est cerebrum, vid. *VVedel. in disp. de Coryza Jenæ habitâ* 1673. & in ipso plexus choroides ex mente *Franc. de le Boë Sylv.* qui *Disp. med. VIII.* §. 60. statuit esse affectum glandularum conglobatarum malè affectarũ. Illud cum natum sit magis humi-

dum,

dum, aptum valde est ad generandam pituitam, cujus fons audit *Hippocr. l.* 4. *de morb.* §. 2. *p. m.* 201. Conf. *Galen. l.* 6. *de sympt. causs.* & *Rolfinc. in meth. cog.* & *cur. aff. cap. diss.* 12. *p.* 6. Per essentiam fit, quando in ipso cerebro generatur pituita: Per consensum, quando communicatur ab inferioribus partibus, & tum meretur appellari subjectum collectionis. Habet enim plures meatus & ventriculos.

§. 12. Nec diffitemur varias partes catarrhis præ reliquis offendi & affligi; maximè cerebrum & spinalem medullam atque cerebellum: laryngem cum aspera arteria & bronchiis, ipsumq; pulmonem; uvulam fauciumque glandulosam cavitatem; pharyngem cum œsophago &c.

§. 12. Via, per quam ista fluxio fit, sunt ex quorundam mente Canales ex superioribus ventriculis cerebri ad processus mammillares per os cribriforme, non excludendæ tamen venæ, arteriæ & nervi cum naso interno, quæ multorum est opinio. *Blancard. in Lex. Med.* vult deferri per nervos odoratorios: Nos potius cum Stenone & recentioribus accusamus vasa lymphatica. *Henric. Althus. disp. de Graved.* §. 16.

§. 13. Locus ad quem, sunt nares, per quas tanquam viam regiam facilimè fluere potest humor ille pituitosus è capite. *VVedel. l. a.* Latè tamen accipienda sunt verba *Cardilucii ad Hartmann. Prax. chymiatr. c.* 18. *p. m.* 163. dicentis: Si catarrhus delapsu naribus influat, ibique stagnet, coryza s. gravedo appellitatur. Ego addo: etiam, si ibi fluat, est coryza.

§. 14. Movens s. causa hujus vitiosæ defluxionis quærenda in ipso humore ad fluxum talem apto & abundante, s. jam illa abundantia in toto s. in parte, nempe capite, hæreat. Inprimis verò justo tenuior, acris, ⊖sus irritat facultatem expultricem, ut exsurgat ad rei molestæ expulsionem, *VVed. l. a.* multoq; facilius & citius hæc fit propter vias satis amplas. Per accidens quoq; sæpè laxantur vasa, & sponte sua fluit humor, aut calor pellit quodammodo ad partes incalescentes colliquatum humidum vehementer agitatum. Nimirum, ut *Hipp.* iuquit: Ita comparatum est à naturâ

naturâ in corpore humano, ut membta nobilia & robusta materiam sibi molestam aut quantitate aut qualitate expellant à se ad ignobilia & debilia.

§. 15. Causæ mediatæ proximiores sunt humores excremen titii ex prædominio utplurimum serosi pituitosi, ex subdominio cum aliis ⊖sis acidis austeris biliosis ex parte misti. Quandocunque enim serum ex cibi & potûs particulis heterogeneis ⊖nis & ▽osis generatum non ritè perficitur aut separatur in visceribus ad id destinatis, miscetur humoribus nutritiis & ita ad omnes corporis partes beneficio circulationis sanguinis, inprimis cerebrum, detruditur. Sed primitus ista pituita generatur in ventriculo auctore *Galen. lib. de atrâ bile c.8. & Comm.1. in lib. Hipp. de nat. human. t,39.*

§.16. Recentiorum sententia hæc est, quam etiam amplectitur *Althusius*, scil. oriri gravedinem à lympha propter obstructionem in glandulis cum vasis suis, in plexu choroide sitis stagnante, eaq; ob continuum novi transcolati humoris affluxum ultra modum extendente, talemque dolorem distensione nimiâ pariente; Quoniam verò lymphæ hoc pacto sensim accumulatæ causa, obstructio, vel sponte, si levis; vel medicamentis, si gravior sit, reserari solet, vel pertinacius resistens partes ad ulteriorem cogit distensionem, necesse est vel vi obstructionem penetrari vel vasa ipsa tandem rumpi, contentumque liquorem effundi, à quo effuso per quam multæ partes gravibus, imo si negligantur, incurabilibus ferè cτucientur affectibus.

§.17. Ex Chymicis alii accusant principium ☿ale, cum faciat ad fluorem, rectius alii ⊖num. *VVedel. l.c.* Particulæ enim ⊖næ resolutæ sero & sui juris factæ fluoremque hinc adeptæ secessionem faciunt ; Et ⊖a uti facilè coagulantur, ita etiam facilimè iterum solvuntur cumprimis menstruo ▽eo.

§. 18. Peccant verò hi humores secundum modum essendi (1) quantitate, cum contra leges naturæ assumtorum terminos excedunt, & ex abundantia vires gravando cerebrum afficiunt tanquã partem debiliorem. (2) Qualitate cum calidiores acriores & ⊖siores sunt facti non servata suæ naturæ conveniente indole. *Deusing.*

sing. Exercit. de alimenti depur. §.59. ait: Si quid cum phlegmate serosæ materiæ exprimatur, ut propellatur ad cerebrum, id confluens ad nares, coryzam inducit. (3) substantiâ, cum induerunt naturam inimicam oeconomiæ animali & malignam.

§.19. Proxima generatio humorum in cerebro fit vel per essentiam vel per consensum. Per Essentiam ob læsam concoctionem à variis intemperieb⁹ & debilitatibus cerebri. Sic interdum solum ab externâ aëris frigiditate poris cutis constrictis, & evaporatione impeditâ fit condensatio & effluxus. Per consensum est, quando fomes mali est extra cerebrum vel toto corpore cacochymico & sanguine mucoso pituitoso vel laborante solum parte quâdam, ventriculo, hepate, &c.

§. 20. Nec excludendi sunt vapores. Ascendentes enim hi ex partibus inferioribus, præsertim ventriculo, in cerebro in temperie frigidâ affecto condensantur ex frigoris naturâ. Conf. *Hippocr. l. de gland.* §.5. *p.* 69. *& in Epist. ad Demetr.* §.40. *p.*580. Cum enim cerebrũ toti corpori velut alembicus destillatorius incumbat, contingit, ut omnis generis superfluitates illuc eleventur & rursus demittantur. De viis multa dicere supersedemus, notum enim est genus arteriosum, notum est totum corpus esse porosum.

§.21. Causæ remotiores naturales sunt temperamentum cerebri frigidum & humidum. Sic enim nec humidum ex alimentis adveniens digeritur, nec vaporosum adscendens discutitur aut resolvitur. (2.) ætas senilis præcipuè ob debilitatum calorem nativum plurima excrementa pituitosa generat. it. infantilis ob cerebrum magis humidum. Quando autem *Cardilucius ad Hartmann. Prax. Chymiatr. c.*49. *p. m.* 227. scribit: esse cuilibet notam, ita ut null⁹ inveniatur, qui eam non multoties sit expertus: Vix nostrum merebitur assensum, cum sint (1.) multi, qui nunquã; (2.) aliqui, qui semel saltem fuerint experti. (3.) magnitudo cerebri indigens multo nutrimento, hinc etiam cumulans excrementa. (4.) sexus femineus, in quo calor nativus communiter debilior, quàm in virili, magis huic affectui est obnoxius.

§. 22. Nonnaturales externæ causæ sunt (1.) Vitium aëris cor-

perimento *Cl. Hookii* aliorumque, quo patet animal moribundum per horam adhuc in vivis detineri posse, ita ut reciprocâ pulmonis explicatione & constrictione cordis motus ferè deficiens restituatur, morsque ad notabile temporis spatium differatur. Circa quod fortassis excipi posset infirmitas consequentiæ aut certè obscuritas; sed & Autoritate *Illustris Boyle*, promittentis *in Apparatu ad Historiam naturalem sanguinis* manifestam demonstrationem Aerearum particularum humano sanguini commixtarum atque etiam in distinctis ejus partibus repertarum. Jungatur etiam ejusdem lectu dignissimus libellus de Porositate Corporum. Quamvis vel exinde ad oculum pateat Aeris cum sanguine miscela, quod supra jam ostensum, inesse alimentis & chylo Aeris particulas commotas.

OBSERV. IV. *Aerem in corporum solutionibus, fermentatione & Putrefactione manifestò erumpere.*

Et hoc caret omni dubio, utpote sensibus obvium: Sanè attentius, (verbis libet exprimere *Exc. D. D. Bohnii in diss. Phys. Chym. VIII. §. 7.*) & cùm aliquali patientia Massam digestioni expositam intuentes, interdum hinc inde aliquid sub bullarum formâ commoveri, & à fundo vasis ad materiæ superficiem evehi deprehendimus, quæ non nisi minima Aerea sunt, hactenus substantiæ concretorum solidiori intertexta, quâ evolutâ, quamdiu singula insensibilia, eorumq; tendentiæ imperceptibiles existunt, in massulas majores conglomerata, per levitatem suam naturalem dum superiora conscendunt, bullulas ejusmodi conspicuas formant. Magis hoc conspicuum in fermentatione, ubi Aer interior liberius propter particularum concreti discessum spatium nactus egregiè massam fermentandam turgescere facit, & sæpe extra vasorum oras propellit. In Putrefactione tantò clarius, quantò certius vel ipsi Tyrones in Officinis Pharmaceuticis norunt, putrefacta odorem fracidum & nauseabundum spirare. Maximè verò id confirmat Experimentum, cujus laudatus ante *Bohnius* meminit *Diss. Physic. Chym. 10.* quod ita se habet. Prohibiturus repentinam corporis putrefactionem, includat illud recipienti Evacuato & colliget ex odore, in vacuum locum subinde assurgere halitus, qui nisi aliquoties exantlentur, in propria viscera sæviant, idemq; præstent, quod aliàs externi Aeris impulsus &c. Scilicet in omni solutionis specie Aer externus vibrationibus suis & continuis impulsibus plus minus

con-

concreti poros laxat, ut intrinſeco liberius detur ſeſe explicandi ſpatium.

Observ. V. *Aerem è corpore migrantem quasdam concreti particulas ſecum abripere.*

Fluit hoc è præcedenti tanquam Conſectarium, neque prolixâ indiget declaratione, cum ex odore corporum fermentationi & putrefactioni expoſitorum evidentiſſimè pateat, cum Aereis particulis quasdam ſulphureas ſalinis quibusdam Volatilibus acuatas nunc puriores nunc impuriores copioſiores vel pauciores pro variâ corporum ſolvendorum diſpoſitione exhalare, ad longiorem vel breviorem diſtantiam, id quod etiam dudum Philoſophi Atmoſphæris ſeu Sphæris activitatis innuere voluerunt. Poſſent plurima adduci exempla, niſi jam cognita eſſent, vel labore hoc ſuperſedere nos juberet brevitatis ſtudium. An verò Curationes per pulverem ſympatheticum, nec non alia Magneticæ & Transplantatoriæ ex hac Obſervatione & ejus Experimentis ritè defendi poſſint in medio relinquo, ſuaſu *Excellent.* Dn. Præsidis, qui jam olim publicè plura falſa ſuppoſita circa illas occurrentia detexit, præſertim cum tales curationes adhuc ſuſpectæ hodieque rectè à plurimis negligantur.

Observ. VI. *Aquam in vapores vi fervoris interni vel externi promtiſſimè reſolvi, hoſque ex anguſtiis in amplius ſpatium tranſeuntes ventos & flatus conſtituere.*

Utrumq; membrum à Phyſicis rationibus & Experimentis abunde demonſtratum. Et ſanè inſtar omnium eſſe poterit Aeolipilarum inventum non hujus ſeculi, ſed antiquius, ab ipſo *Vitruvio in Architectonicis* literis conſignatum. Ad oculum enim patet, has aquam continentes & igni admotas per rimam aut anguſtum foramen flatus & ventos cum impetu & ſtrepitu eructare propter rarefactionem aquæ liberiorem affectantem campum jung. *Excell.* Dn. Sturmii, *Phyſ. Conc. part. ſpecialiſſ. ſect.* 1. *c.* 3. *& Philoſoph. Eclect. diſp. VI. de Circul. corpor. non impeditâ* §. 16. Quidni verò in corpore quoque humano cum flatuum generatione res ita ſe haberet, cum horum quoque originem à materiâ fluidâ mixtâ, variis mutationibus & ſolutionibus à calore interno vitali & Aere ambienti vel calido vel frigido ſuſcipiendis obnoxiâ, deſcendere ex præcedentibus Phænomenis & Obſervationibus ſatis perſpectum habeamus.

Cap. III.

Phænomenorum superius traditorum rationes ex præmissis Observationibus deducit & explicat.

Expositis hactenus ad scopum nostrum magis collimantibus Observationibus, cum plures adducere prolixitas evitanda nobis haud permittat, reliquum est, ut Phænomenorum cap. I. propositorum rationes ex iisdem reddamus, id quod sequentibus succinctè præstare conabimur.

Quando igitur circa nutritionem eique connexas & subordinatas functiones dictum, unà cum assumtis Aerem quoque per Oesophagum detrudi, nititur hoc partim *Observatione I.* qua constat Oesophagi cavitatem extra deglutitionis actum haud dubiè continere Aerem, partim *Obs. II.* Aeris quoque particulas materialiter assumtis alimentis immixtas copiosiores vel pauciores pro laxitate vel densitate illorum confirmante; partim fluit ex continuo salivalis humoris in ventriculum descensu, quem tamen uti multis portionibus volatilibus scatentem, ita in specie aereis turgere, credere jubet Aeris necessaria in oris cavitate, dum respiramus, admixtio.

In Chylificatione flatus concurrere præter modò dicta etiam *Observatio V.* confirmat, sive illam fieri per digestionem, sive fermentationem sive extractionem defendere velis: Quamvis nullam nos videamus rationem, cur non fermentationi id muneris liceat adscribere, si intelligas naturalem & moderatam, præsertim cum egregiè illi competat definitio *ab Excell.* Dn. Sturmio tradita, quod sit arctæ colligationis partium lenta & intrinseco motu facta se motio, ita ut nullo alio vinculo ampliùs quàm contactu simplici uniantur, *Phys. Concil. part. spec. sect. 1. cap. 5. §. 9.*

In depuratione Chyli à portionibus excrementitiis non solum stercoreas crassiores separari, sed & flatuum etiam in verè sanis generationem atq; in cavitatibus intestinorum collectionem, nec non successivam exclusionem facile ostendunt *Observ.* 1. 2. 4. & 6. inter se ritè collatæ & dextrè huc applicatæ. Dum itaque de flatibus eorumque modo generandi intra ventriculum & intestina certi sumus, porro an non usus aliquos præstent solemniores, inquirendum. Videntur autem, si suspicionibus locus, sequentes. I. Ut intestina

teſtina in decenti ſitu detineant, cum aliàs collapſura fluentibus per ipſa humoribus, nec non fecibus deſcendentibus obſtaculo fuiſſent, quò fortaſſis reſpexit Hippocrates, quando in Iliaca paſſione per aeris mediante folle in inteſtina injectionem in ordinem eadem redigere docuit. II. Ut abdomem contra ſuperjacens Aeris pondus defendant in Exſpiratione aliàs ita comprimendum, ut humorum omnium per partes illius fluxus interciperetur, præſertim cum à poſtica parte oſſeis repagulis cinctum ſit, preſſo abdomini cedere neſciis & ita illius compreſſioni faventibus. III. Ut ciborum ſolutionem promoveant. Conſtat ſiquidem ex *Obſ. IV.* Aeris in ſolvendis concretis vim eſſe longè maximam, quæ erit longè major intra ventriculum, cum circum circa calor adjacentium viſcerum elaterem ejus intendere potens ſit, arctaque ſiniſtri orificii occluſio fugam omnem prohibeat, unde ventriculum concipies quaſi *Machinam Digeſtricem Papinianam*, quâ mediante elegantiſſimas Tincturas è ſolidioribus concretis *Autor Papinus* prolicuit. Quare patet nunc, omninò falſum eſſe, quod plerique veterum & Recentiorum flatus pro re merè præternaturali habuerint, cum tamen illorum ortus non ſolum ex neceſſitate materiæ dependeat, ſed etiam ob certos uſus fieri videatur, eorumque excretio debita ſanitati maximè conferat, ſicut retentio longior, cæteris paribus, in perniciem lethalem cedere poteſt, id quod lepidiſſimum Nicarchi Epigramma teſtatur in Anthol. Græc. l. 2. c. 44.

Πορδὴ ἀποκλείνει πολλὰς ἀδιέξοδος οὖσα,
Πορδὴ καὶ σώζει τραυλὸν ἱεῖσα μέλος.
Οὐκ οὖν εἰ σώζει, καὶ ἀποκλείνει πάλι πορδὴ,
Τοῖς βασιλεῦσιν ἴσην πορδὴ ἔχει δύναμιν.

Cum ructibus res eodem ſe habet modo, utpote qui etiam nihil aliud ſunt, quam *Φυσώδη πνεύματα*, teſte Galeno comm. 3. in l. 4. Epid. Text. 1. quorum in ventriculo proventus & per os excretio iiſdem obſervationibus fundatur.

Phænomena in Generationis Negotio ex *primis quatuor obſervationibus* non majori difficultate deduci & explicari queunt, dummodo ſpongioſam & cavernoſam genitalium ſubſtantiam, copioſum ſanguinis & Spirituum affluxum, liquoris ſeminalis in utroque ſexu originem, ovuli ex ſuâ ſede dimotionem &c. probe mentis oculo inſpiciamus, ubique enim inſignem videre licet flatuum concurſum. Quamvis enim negari non poſſit ſpiritibus primas hac

in re

in re deberi, quatenus ſcilicet cauſa ſunt impellens, nolim tamen flatus excludere exinde, quod certum eſt, non ſolos ſpiritus rem conficere, ſed ſpiritus cum ſanguine. Quid verò duorum liquidorum talium confluxus aliud efficiet quàm flatus, qui demum aptus erit ad efficiendam turgeſcentiam tàm in ſemine maſculo, quàm in liquore illo, qui continetur intra fœmellarum ovula. Quod ultimò dictum in Embryonis jam dum corpuſculo flatuum adeſſe præſentiam, eosq; primum eſſe ad excluſionem ſtimulum, non amplius latere poteſt illum, qui conſideraverit, unde nutrimentum fœtus in utero materno ſibi decerpſerit. Reſpectu verò matris flatuum concurſum poſſe promovere partus negotium nemo negabit, niſi qui Aeris elaſticam vim non habuerit compertam, & ignoraverit commendatâ tali in caſu Reſpirationis cohibitionem.

De Reſpirationis, ſanguinis elaborationis & diſtributionis, Urinæ ſecretionis & inſenſibilis Tranſpirationis phænomenis facilè quoq; innoteſcere poteſt, ea *obſervationibus* niti *propoſitis*. In ſpecie autem ad Reſpirationem & ſanguinis perfectionem applicari debent *prima & tertia* è quibus non tantum inſignis Reſpirandi neceſſitas, ſed & duplex uſus clariſſimè eluceſcit, quorum primus ille, quem *Excell.* Dn. P. Sturmius, *in diſput. pecul. de Reſpir.* monſtravit, ut interni Aeris elatere contra externi pondus munirentur fluidæ corporis noſtri partes; alter, quem indigitavit *Cl. Bohnius in ſæpe citato Circ. Anat. Phyſiol. Prog. V.* ut eadem corporis noſtri fluida ſic inteſtinum conciperent motum.

Urinæ & halituum inſenſibilem ſecretionem clariorem etiam reddet *Obſervatio quinta*, qua probatur, particulas concreti alias Aeri emigranti ſe commiſcere, indeque in Urinâ & ſudore coloris & odoris varietatem provenire.

Circa olfactus, Auditus nec non Motus phænomena vix ulla difficultas ſupererit, cum ex Obſervationibus facilè deduci, & ex hactenus dictis ultrò etiam patere poſſint, ut propterea ulteriori prolixitate ſuperſedere liceat.

Quod verò attinet expoſitos ſuperius in tribus corporis regionibus affectus præternaturales, in quibus flatus peccare, nocumentumque corpori inferre ſolent, eorum quidem modus generationis ſpecialior pertinet ad Pathologiam particularem, quam proponere, nec mei eſt inſtituti, nec mearum virium; Nullum tamen eſt dubium, quin omnium morborum flatulentorum phænomena ex

iisdem Obſervationibus ſatis perſpicuè demonſtrari queant, quod breviter Coronidis loco oſtendere conabor.

In Nutritionis igitur negotio tot modis à ſtatu Naturali flatus recedere quis mirabitur, dum ET QUANTITATE ET QUALITATE nocere poſſunt? QUANTITATE ac I. quidem EXCEDENTE, quatenus vel ventriculus cibis ob nimiam copiam δυσπέπτοις obruitur, unde chylus perfectus non emergit, ſed mucago ſaltem viſcida, quæ accedente calore per *Obſ.VI.* & fermentatione præternaturali per *Obſ.IV.* tota fere in flatus reſolvitur, non excluſâ etiam ſuo modo bile; vel orta alicubi in inteſtinis vel aliis abdominis partibus obſtructio aut continui læſio flatuum ex ſuper ingeſtis cibis coacervationem neceſſariò inducit, dum excluſionem eorundem prohibet. II. DEFICIENTE, ubi vel nimium excernuntur, ſine dubio aut à ſphincteris reſolutione, aut ab æſtuante inteſtinorum calore; vel parcius generantur ob reſolutionē alimentorum imperfectam, flatuum compoſitioni non faventem. Hinc verò quis non lædi poſſe videt primariò inferioris ventris actiones, chylificationem, chyli diſtributionem, fecum & urinæ excretionem, & ſecundariò etiam omnes alias inquibuscunque corporis partibus ſecretiones. Cum enim certa quædam texturæ habitudo requiratur in ſanguine aut alio quodam humore ad id, ut ſecerni alicubi queat, manifeſtum, à non *ſecretis flatibus, ſeu, quod idem eſt,* non productis fieri chylum crudum, & ſanguinem conſimilem, qui ineptus ſit ad ſuſtinenda vel perficienda ea, quæ alioqui in ſtatu ejus naturali contingere ſolent. QUALITATE, in quantum ciborum vitioſè quacunque de cauſa digeſtorum, inprimis autem à fermenti peregrino ſapore, particulas acres, acidas, auſteras aſſociatas habent, vi nempe *Obſ. V.* ſicque parietes ventriculi & inteſtinorum vellicando, eoſdem in varias doloris ſpecies agere apti nati ſunt, ut nunc habeamus enumeratorum ſupra affectuum conceptum facillimum, inſimulque intelligamus, quomodo flatus & nimiâ excretione & proventu juſto minore noceant. In Partes generationi dicatas non minus redundat flatuum vitium, ſive deficiendo illas inertes reddant, ſive copioſius cum ſanguine & lymphâ advehantur per *Obſ. III.* ſive loco affecto ſint quaſi domeſtici: poſſe enim generari putamus à ſpirituum animalium lentore ad refluxum inepto, eâ ratione, quâ Tympanitidem ſibi fieri perſuaſit *Williſius Pharm. Rat. P. II. ſ. 2. c. 4.* Ex utraque causâ poſſe contingere ea, quæ ſupra tetigimus, v.g.

Pria-

Priapiſmum, Inflationem Uteri &c. Imò graviora etiam mala debere accidere, ut Paſſionem Hyſtericam, ſtimulo quodam è corruptis menſibus, ovulis & liquore ſeminali ſuperveniente, cuivis eſt in aprico.

Quare tranſimus ad medium Ventrem uti à flatibus non immunem, ſic certè non intactum relinquendum. Læduntur enim principes ejus actiones, Pulſus & Reſpiratio, vitales vulgò dictæ, multis modis. Reſpiratio noxam incurrit, quoties flatulenta quædam tenſio occupaverit muſculos thoracis, aut vaſa intra pulmones nimium diſtenta, vel flatus intra cavum pectoris collecti pulmonum dilatationem impediverint, aut obſtructio bronchiorum Aerem vel non admiſerit vel non emiſerit, unde Aſthma & ſuffocationis periculum, & aliæ plures difficilis reſpirationis ſpecies.

Pulſus illique adjunctæ ſanguinis Elaboratio & Diſtributio flatuum exorbitantias luunt, ſi vel chylus ſanguini offeratur flatulentus; vel ſuppreſſa ſit nunc toto in corpore, nunc in aliquibus ejus partibus tranſpiratio; vel per calorem ſanguis nimium rarefiat, fermenteſcat; vel à vitioſo in parte quadam hærente fermento putres & pernicioſi generentur halitus. Omnia vi *Obſ. III. IV. V.* Hinc enim evidentiſſimum, debere ſequi Palpitationem cordis, varias Pulſus anomalias, febrium ſpecies plures, in ſpecie Synochum non putrem, febrem Inflativam dictam, de quâ legi meretur *Clariſſ. Bell. in Eruditiſſ. Tract. de Febr. Prop. XIV. p. 309.* Alia huc facientia occaſione Pulſus vitiati & ſuppreſſæ Tranſpirationis ex modo laudato *Autore* potuiſſemus adducere, niſi finem pagellarum anguſtia imperaret. Qui volet legat. *Ejusd. Tr. de Pulſibus & alium de Miſſione ſanguinis*, & inveniet multa curioſitati ſuæ reſpondentia.

Nec amplius jam latere poteſt, quomodo flatus vel in caput ſeſe inſinuando illius dolorem excitent, vel purioribus ſpiritibus juncti eosdem obnubilent, ſenſus debilitent, ſi acrimoniâ quadam prædíti, nervos irritent, contrahant, & varios convulſivos motus producant, ex hactenus enim dictis & collatis interſe Autorum obſervationibus omnia erunt clariſſima. Ut ita breviter naturalem & præternaturalem flatuum habitudinem indicaverimus, Phænomena *quædam circa illos obvia* è cauſis ſuis *probabiliter declarando. Sicubi lapſi fuerimus, erroris juvenilis veniam ſperamus, promtè etiam illum ad Eruditorum monita correcturi.* D E O *verò T. O. M. cui pro huc uſque conceſſis clementiſſimè viribus devotas gratias agimus,*

SIT LAUS HONOR & GLORIA!